

Verduwenen maar niet vergeten

Korte kroniek van de Commanderie / Huys Ootmarsum.

Het bekende toeristenstadje Ootmarsum heeft een bijzonder verleden. Driehonderd jaar geleden was het stadje een bestuurlijk middelpunt van Oost Nederland, zowel kerkelijk als wereldlijk. De Hof Ootmarsum was van de Biskop van Utrecht een regionaal bolwerk met z'n 90 boerderijen: de Drost van Twente op het Huys Ootmarsum, de voormalige Commanderie, roerde zich danig in de nationale en provinciale politiek en bezat rond de 70 boerderijen.

Weinig is hiervan terug te vinden in het huidige Ootmarsum. Voor een oplettende bezoeker zijn er toch nog sporen te vinden.

Het is een opvallend vakwerkgebouwtje op de kruising van Palthestraat en Oldenzaalsevoetpad.

Het bordje met de het opschrift "Molenhuisje" doet denken aan een molen. Inderdaad lag tot in de 19e eeuw hier de korenwatermolen van het Huis Ootmarsum of Commanderie van de Duitse Orde genoemd. Na afbraak van de watermolen bleef de woning van de mulder over.

In oude kronieken is te lezen dat in het jaar 1262 grond net buiten het stadje Ootmarsum in handen kwam van de geestelijke militaire broederschap "de Duitse Orde" te Utrecht. Door giften van enige vooraanstaande lieden uit Twente werd het bezit van de Duitse Orde in Twente vergroot. Kort daarop, rond 1270 werd aan de zuidwestzijde van Ootmarsum begonnen met de bouw van een nieuwe commanderie om dit bezit te beheren.

Oe nieuwe vestiging was eerst een deel van het Duitse Huis in Utrecht , maar kwam naderhand enkele malen in bezit van het Duitse Huis te Münster.

De Duitse orde was de jongste van drie grote geestelijke ridderorden, die ontstonden tijdens de Kruistochten. Door toevoeging van het militaire aspect werd het een organisatie die veel macht uitoefende in Europa.

Aan het complex in Ootmarsum werd gedurig verder gebouwd. Er kwamen een kapel van Bentheimerzandsteen , wagen- en paardenstallen en onderkomens voor het personeel. Alles werd bestuurd op basis van kloosterregels. De bezittingen breidden zich uit en strekten zich uit tot ver over de grenzen heen.

Aan het hoofd stond de commandeur met enige ridderbroeders en priesterbroeders. De ridders behoorden veelal tot de landadel. Hun namen sieren ern aantal straatnaambordjes in Ootmarsum.

De reformatie in Europa had in de 17e eeuw grote gevolgen voor het bestaan van de Commanderie. De toenmalige commandeur Johann Dietrich von Heiden bekeerde zich tot de nieuwe leer, trouwde en werd particulier bezitter van het complex. Dit was het einde van het Duitse Huis of Commanderie in Ootmarsum. In de rest van Europa bleef de orde bestaan.

Van Heiden, nu eigenaar van het huis, werd de landheer van veel boeren rondom de stad. Na zijn dood in 1669 werd zijn graf in de Grote kerk afgesloten met een grote zerk met afbeeldingen van zijn familiewapen en bezittingen. Deze zerk is thans te zien in de N.H.kerk..

Vele jaren bleven de nakomelingen van Johann Dietrich van Heiden bewoners van het Huis Ootmarsum.

Hun streven richtte zich op het verkrijgen van aanzien en macht in Overijssel . Enkele bekleden het ambt van Drost van Twente of Salland.

Hun groeiende maatschappelijke positie ging gepaard met verfraaiing en verbouw van het Huis. Fraaie tuinen met vijvers, fontein en priëlen werden aangelegd. In de buurt van het huis kwam een wildbaan.

Door dit alles kreeg het Huis Ootmarsum een geheel ander aanzien dan toen Meindert Hobbema het huis tekende en schilderde. Destijds was er veel vakwerk maar daarna kwam er veel gepleisterd muurwerk en Bentheimer zandsteen.

De grote omwenteling in Europa na de Franse revolutie, luidde ook voor het Huis Ootmarsum het begin van het einde in. Door geldgebrek en schulden werd de familie van Heiden Hompesch genoodzaakt het huis met alle bezittingen te verkopen. Dit ging niet van een leien dakje. Pas in 1811 was alles verkocht.

De laatste mannelijke nakomeling, graaf Anne Willem Carl van der Heiden Hompesch overleed in 1807. Zijn hart werd bijgezet in de familiegrafkelder in de Grote kerk. De bouwplaats van het huis is nu bijna geheel ingenomen door het Openluchtmuseum Ootmarsum.

Maar....." Het Molenhuisje" heeft alles overleefd.